datum 13 maart 2025

NKP-notitie

Jongeren over landbouw en voeding

SAMENVATTING

Het Nationaal Klimaat Platform heeft najaar 2024 samen met Food Hub met ongeveer 90 jongeren uit het mbo en hbo gesproken over de toekomst van landbouw, voeding en gezondheid. Het doel was om inzicht te krijgen in hoe jongeren kijken naar de toekomst van voeding en landbouw.

Voor veel van de gesproken jongeren staat gezondheid op de eerste plaats als het gaat om hun visie over de toekomst van voeding en landbouw. Ze gaven aan dat gezond eten de norm zou moeten zijn, met minder afhankelijkheid van sterk bewerkte producten, die vaak goedkoop maar ongezond zijn. Gezonde voeding moet in hun ogen niet alleen lekker en vullend zijn, maar ook betaalbaar en daarmee toegankelijk voor iedereen. De gesproken jongeren gaven aan meer aandacht te willen voor het belang van vers, onbewerkt voedsel dat rechtstreeks van de boer komt.

Ondanks hun vaak pessimistische toekomstbeeld is de roep om verandering bij veel van de gesproken jongeren groot. Zij vragen zich af hoe boeren en tuinders ooit een eerlijke beloning en dieren een prettig leven kunnen krijgen binnen het huidige systeem. De prijzen in de supermarkt staan in schril contrast met wat boeren en tuinders daadwerkelijk verdienen, en dat leidt onder jongeren tot groeiende frustratie. Ze maken zich zorgen dat boeren hun vak zullen opgeven en de voedselvoorziening in gevaar komt als er niets verandert. Zij willen dat de overheid de - in hun ogen - eindeloze discussies stopt en meer doet om de positie van boeren en tuinders te verbeteren en gezonde voeding toegankelijker te maken.

1. Achtergrond en aanpak

Uit een reeks dialogen met mbo-studenten die het Nationaal Klimaat Platform in 2024 heeft gevoerd, in samenwerking met SDG Nederland, blijkt dat zij zich zorgen maken over onderwerpen die direct invloed hebben op hun dagelijkse leven[1]. Het gaat dan onder meer om financiële onzekerheid, hoge huurprijzen, het woningtekort en toekomstige werkgelegenheid. Ook hebben ze interesse voor grote maatschappelijke vraagstukken, zoals duurzame ontwikkeling, maar bij deze onderwerpen hebben ze het gevoel weinig invloed te kunnen uitoefenen.

[1] NKP (2025) Dialogen met mbo studenten

In het kader van de voorbereiding van een Signalenrapport over landbouw en voeding[2] is een vervolg gegeven aan deze dialoog, maar dan specifiek over landbouw, voeding en gezondheid. Samen met Food Hub heeft het Nationaal Klimaat Platform (NKP) gesprekken gevoerd met ongeveer 90 jongeren uit het mbo en hbo. Deze gesprekken zijn gevoerd op scholen in verschillende steden, verspreid over het land: Den Bosch, Stadskanaal, Groningen, Wageningen en Spijkenisse.

Gebruik is gemaakt van een dialoogstrategie[3] die oorspronkelijk is ontwikkeld door communicatiestudenten van de Hogeschool Utrecht en verder is uitgewerkt door Reframing Studio, in opdracht van Foodhub. In het onderstaande tekstkader een samenvatting van de toegepaste werkvormen.

Werkvormen

De dialoogstrategie bestond uit een combinatie van vier werkvormen, uitgevoerd in onderstaande volgorde:

1. Quiz met feitenvragen: Een interactieve quiz om de deelnemers te betrekken en hun kennis over landbouw en voeding.
2. De kletspot: Leerlingen bespreken stellingen. Dit bevordert spontane gesprekken en zorgt ervoor dat diverse onderwerpen aan bod komen.
3. 'Would you rather' werkvorm: Een lijn wordt door het klaslokaal getrokken en stellingen worden gepresenteerd. De leerlingen kiezen een positie in het lokaal die overeenkomt met hun mening over de stelling. Dit stimuleert discussie en helpt om uiteenlopende standpunten te verkennen.
4. Belangrijkste kwestie benoemen: Elke deelnemer benoemt wat hij of zij het allerbelangrijkste vindt en waar de politiek volgens hen iets aan moet doen. Dit helpt om eventuele blinde vlekken op te vullen en geeft inzicht in de prioriteiten van de jongeren.

2. Wat noemen jongeren als belangrijkste thema's?

Op de vraag naar de belangrijkste vraagstukken waar de politiek volgens jongeren iets aan moet doen, komen zijn met de volgende onderwerpen.

Gezondheid en prijs van voeding

Een van de meest genoemde thema's die deze jongeren benoemden is de rol van gezonde voeding en de prijs die eraan verbonden is. Gezond voedsel wordt naar hun mening onvoldoende gewaardeerd in onze maatschappij en zij vragen meer aandacht voor het belang van vers, onbewerkt voedsel dat rechtstreeks van de boer komt.

Veel jongeren gaven aan dat de prijs van gezonde voeding vaak te hoog is. Ze vinden het belangrijk om gezonde keuzes te maken, maar vinden dit niet altijd makkelijk door de hoge kosten. De gesproken jongeren gaven aan zich zorgen te maken over of gezonde voeding voor iedereen betaalbaar is, vooral voor mensen met een lager inkomen. Ze vinden dat gezond eten de norm zou moeten zijn, met minder afhankelijkheid van sterk bewerkte producten, die vaak goedkoop maar ongezond zijn. Ook geloven ze dat voedsel niet alleen een bron van voeding is, maar

[2] NKP (2024) Een duurzame basis voor bestaanszekerheid van boeren en tuinders, zie: Verduurzaming biedt toekomstperspectief voor gangbare boeren | Nationaal Klimaat Platform

[3] Zie voor toelichting op deze methode: Dialogen met mbo studenten

ook een manier om samen te komen, om een gezonde levensstijl te hebben en om van smaak te genieten.

Advies van de gesproken jongeren:

- Maak gezonde voeding goedkoper en verhoog de prijs van ongezonde producten. Dit kan door minder belasting op gezonde producten of door supermarkten te stimuleren gezonde keuzes aantrekkelijker te maken en het meer aan te bieden. Voeding die slecht is voor de gezondheid, zoals fastfood en bewerkte producten, zouden duurder moeten worden.

De rol van boeren en landbouw

De gesproken jongeren zien boeren als een belangrijke schakel in de voedselproductie, en vinden dat ze eerlijker beloond moeten worden voor hun werk. Zij vragen zich af hoe boeren en tuinders ooit een eerlijke beloning en dieren een prettig leven kunnen krijgen binnen het huidige systeem. De prijzen in de supermarkt staan in schril contrast met wat boeren en tuinders daadwerkelijk verdienen, en dat leidt onder jongeren tot groeiende frustratie. Ze maken zich zorgen dat boeren hun vak zullen opgeven en de voedselvoorziening in gevaar komt als er niets verandert. Zij willen dat de overheid de - in hun ogen - eindeloze discussies stopt en meer doet om de positie van boeren en tuinders te verbeteren.

Adviezen van de gesproken jongeren:

- De regels voor boeren moeten duidelijker zijn en niet steeds veranderen, zodat boeren gemakkelijker kunnen werken. Er moet meer duidelijkheid en een beter gesprek komen tussen boeren en de overheid, zodat ze samen oplossingen kunnen vinden voor problemen zoals stikstof en milieuvervuiling.
- Boeren moeten een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. Dit kan door de prijzen die boeren voor hun producten ontvangen te verhogen en hen te helpen met subsidies wanneer ze moeten veranderen naar nieuwe landbouwmethoden.

Verdeeldheid over dierlijke producten

Er was verdeeldheid onder de gesproken jongeren over de vraag of we meer plantaardige producten zouden moeten eten. Sommigen jongeren gaven aan dat we minder dierlijke voeding moeten eten om het milieu te helpen, terwijl anderen aangaven dat het veranderen van dierlijke naar plantaardige producten een te grote veranderingen in eetgewoonten is, of dat minder of geen dierlijke producten eten schadelijk kan zijn voor de gezondheid. Ook gaven veel jongeren aan dat je als individu weinig kan bijdragen aan zo'n groot probleem als het tegengaan van klimaatverandering.

Bredere maatschappelijke zorgen

Naast voeding, gezondheid en landbouw gaven de jongeren ook aan dat andere onderwerpen belangrijk voor ze zijn, zoals de woningmarkt en de rol van sport en cultuur. De gesproken jongeren maken zich veel zorgen over de woningmarkt. Ze vinden dat er te weinig betaalbare woningen zijn voor jongeren en mensen met een lager inkomen. Dit is een belangrijk probleem dat invloed heeft op hun levenskwaliteit.

> *Adviezen van de gesproken jongeren:*
> Gezond gedrag moet meer gestimuleerd worden, sporten is een belangrijk onderdeel hiervan. Sport zou ook betaalbaar moeten zijn voor iedereen. Ook vinden jongeren het belangrijk dat iedereen toegang kan hebben tot boeken en musea.
>
> De overheid moet investeren in de bouw van betaalbare woningen, vooral voor jongeren en mensen met een lager inkomen. Ook moet de overheid de huur- en woningprijzen reguleren om te zorgen dat mensen ze nog kunnen betalen.

Nationaal Klimaat Platform Daalsesingel 1 3511SV Utrecht info@nkp.nl **www.nationaalklimaatplatform.nl**